

Koude Oorlog in Arnhemse kroegen

Arnhemmers exposeren foto's van voormalige raketinstallaties in Nescio en Proeflokaal.

door
Berrie van Helden

berrie.van.helden@gelderlander.nl

■ Historicus Arnold Pronk

■ Fotograaf Martin Bruining

■ Een opname van een voormalig ondergronds commandocentrum in Oekraïne. Dit behoort tot een lanceerbasis waar drie tot vier raketten met nucleaire lading waren opgesteld. Duidelijk zichtbaar zijn ook de propagandistische muurschilderingen. foto Martin Bruining

de raketten. Bruining: „De complexen zijn nu in verval geraakt. Ik probeer de schoonheid van dat verval in beeld te brengen.” Een kleine selectie van de foto's die hij heeft gemaakt, is op dit moment op groot formaat te zien in de cafés Proeflokaal aan de Spijkerstraat en Nescio aan de De Wiltstraat in Arnhem. „Je ziet bijvoorbeeld de enorme koepels in een verlaten landschap, waar de natuur de zaak heeft overgenomen. Onder die koepels stonden de raketten opgesteld, klaar voor kernaanvallen op West-Europa”,

zegt Pronk. Andere foto's zijn van de commandocentra, compleet met communistische propagandateksten, muurschilderingen en locaties voor opslagtanks. „We willen nog naar Wit-Rusland. Daar zijn nog complexen, deels intact. Compleet met tanks en leidingen”, zegt Pronk. Om nieuwe reizen te kunnen bekostigen, proberen de twee via *crowdfunding* - donaties van particulieren - aan geld te komen.

„We willen nog een keer op pad voor complexen worden afgebroken of ontoegankelijk worden.” Via zijn fascinatie voor de Eerste Wereldoorlog is Pronk op het spoor gekomen van de restanten van een nucleaire dreiging vanuit het Oosten. „Eigenlijk per toeval. Ik was in Letland op zoek naar tastbare sporen uit de Eerste Wereldoorlog, zoals loopgraafcomplexen en tunnelsystemen. Toen wees iemand

mij op de aanwezigheid van een installatie voor het afluisteren van radioverkeer van vliegtuigen. Ten tijde van de Koude Oorlog was dat hier geplaatst. Vanaf dat moment ben ik mij meer gaan interesseren voor de restanten van de nucleaire dreiging, ofwel *remnants of deterrence*.” Pronk bezocht archieven in Washington en speurde internet af om de (177) complexen in kaart te brengen. Elk complex beschikte over drie

tot vier raketten met nucleaire lading. „Ik denk dat ik 99 procent van de gewezen raketinstallaties en commandocentra in beeld heb.” Pronk en Bruining willen in elk geval nog een reis maken naar Wit-Rusland. Hun inspanningen moeten leiden tot een (foto)boek en expositie in 2016.

remnants.nl; voor crowdfunding: voordekunst.nl

ARNHEM - Met behulp van hoofdlampen zochten twee Arnhemmers in het stikdonker van een vroeger commandocentrum in de Oekraïne naar sporen van de nucleaire dreiging. Ze bevonden zich, als heuse mijnwerkers, onder de grond. Op steenworp afstand van vier lanceerinstallaties van kernraketten, die tientallen jaren op West-Europa - de andere kant van het IJzeren Gordijn - stonden gericht.

„De wetenschap dat je rondloopt op plekken waar tussen 1945 en 1990 behalve Sovjetmilitairen niemand mocht komen en waar een kernoorlog zou kunnen worden ontketend, is ronduit fascinerend”, zegt historicus Arnold Pronk. Samen met fotograaf Martin Bruining heeft hij reizen gemaakt naar landen als Rusland, Oekraïne, Letland en Litouwen. In die landen had de vroegere Sovjet-Unie haar nucleaire wapens opgesteld gedurende de Koude Oorlog. Dat is de benaming voor de periode van grote internationale spanning tussen de grootmachten Sovjet-Unie en de Verenigde Staten, waarbij sprake was van een niet-gewapend conflict. Door over en weer met een atoomoorlog te dreigen, bleef een escalatie uiteindelijk uit. „Alle raketinstallaties waren bedrijfsklaar, maar zijn

► **Fotograaf en historicus zoeken naar restanten van de nucleaire dreiging in de voormalige Sovjet-Unie**